

تعریف مرگ و نحوه تعیین علت فوت

دکتر منصوره حیدری
متخصص پزشکی قانونی

تعریف مرگ

► توقف غیر قابل برگشت عملکرد ارگانهای اصلی بدن شامل سیستم گردش خون، دستگاه تنفس و اعصاب مرکزی

مرگ سوماتیک

▶ **مرگ سوماتیک** در حقیقت همان توقف سه سیستم حیاتی بدن می باشد. با مرگ سوماتیک اکسیژن رسانی به ارگانه های مختلف متوقف شده و متعاقب آن بسیاری از سلولها از بین رفته و دچار مرگ سلولی میشوند.

در روند مرگ سلولی ابتدا سلولهای مغزی در مدتی حدود پنج دقیقه پس از توقف سیرکولاسیون از بین میروند.

سلولهای عضلانی در حدود یکساعت ، سلولهای قرنیه و گلبولهای قرمز در حدود پنج ساعت و ارگانهایی که حاوی بافتهای فیبرینی هستند دیرتر از بین میروند.

فاصله بین مرگ سوماتیک و مرگ سلولی بهترین زمان برای پیوند اعضا میباشد

مرگ مغزی

▶ تمامی و یا قسمتی از بافت مغز میتواند در اثر صدمات فیزیولوژیکی مانند هیپوکسی، ایست قلبی، خونریزی داخل مغزی-مسمومیتها و ضربات مغزی بصورت غیر قابل بازگشت آسیب ببیند.

اگر در مواردی نظیر اثر برخی داروها و هیپوکسی کوتاه مدت تنها قشر مغز صدمه ببیند بیمار دچار بیهوشی عمیق شده ولی ساقه مغز فعالیت خود را ادامه میدهد و تنفس خودبخودی ادامه می یابد این حالت را وضعیت نباتی (Vegatative State) میگویند.

مرگ مغزی

► آسیب ساقه مغز (تروما-ادم مغزی-خونریزی هیپوکسی و عفونت ها) مراکز حیاتی در مدولا را تخریب کرده و سیستم حرکتی تنفس از کار می افتد. در این حالت نه تنها تنظیم تنفس از بین رفته بلکه بعلت تخریب سیستم مشبک بالا رونده (ARAS) هو شیاری نیز بصورت دائمی از بین میرود.

اصول تشخیص و تعیین علل مرگ و زمان وقوع آن

یکی از مهمترین وظایف پزشکان **صدور گواهی فوت دقیق** می باشد. گواهی فوت، علاوه بر اینکه توسط خانواده برای مقاصد مالی و حقوقی مورد استفاده قرار می گیرد؛ به عنوان آخرین برگه پزشکی متوفی، بار عاطفی زیادی برای بازماندگان دارد.

از گواهی های فوت برای بررسی اختلالات ژنتیکی، شناسایی بیماری های نوظهور، شناسایی عوامل خطرزا به منظور سیاست گذاری برای مداخله، سنجش های سلامت جامعه، شناسایی تغییرات روند مرگ و میر در طول زمان در یک جمعیت، مقایسه علل مرگ و میر در سطح ملی و بین المللی، کمک به محاسبه شاخص های سلامت کلان نظیر امید به زندگی، انجام تحقیقات پزشکی و برنامه ریزی برای بودجه های بهداشت عمومی استفاده می شود.

اصول تشخیص و تعیین علل مرگ و زمان وقوع آن

متخصصین پزشکی قانونی و افرادی که گواهی فوت برای مرگ‌های طبیعی صادر می‌کنند، باید به اهمیت صدور گواهی فوت واقع بوده و در تکمیل آن دقت لازم را به کار ببرند.

همچنین با سیستم‌های ثبت مرگ آشنایی کامل داشته و ارتباط مناسبی با آنها داشته باشند.

اهمیت ثبت واقعه مرگ از نظر سازمان جهانی بهداشت

یکی از مهمترین آمارها در زمینه ارزیابی وضعیت سلامت و تحلیل شاخص‌های سلامت جوامع، آمار مرگ در کشورهای عضو سازمان جهانی بهداشت است.

- تمامی کشورهای عضو سازمان جهانی بهداشت موظف هستند که آمار مرگ را به این سازمان گزارش کنند.
- مهمترین این آمارها، آمار مربوط به علل مرگ است که به صورت کدهای ICD گزارش می‌شود.

طبقه‌بندی بین‌المللی آماری بیماری‌ها International Classification of Diseases (ICD)

یک ابزار جهانی تشخیصی همه‌گیرشناسی، مدیریت بهداشتی و اهداف بالینی است که توسط سازمان بهداشت جهانی (WHO)، به عنوان مرجع هدایت و هماهنگی بهداشت در نظام سازمان ملل متحد، منتشر می‌شود. این کتاب که به طبقه‌بندی فهرستی بیماری‌ها بر اساس خواستگاه و ویژگی‌های مشترک آنان می‌پردازد؛ به‌صورت دوره‌ای بازنگری و بازنشر می‌گردد.

در حال حاضر، دهمین نسخه آن (ICD-10) در سراسر جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. بازنگری یازدهم آن (ICD-11) در ۲۵ مه ۲۰۱۹ توسط مجمع جهانی بهداشت پذیرفته شده است و از ۱ ژانویه ۲۰۲۲ رسماً لازم‌الاجرا است. اگرچه بسیاری از کشورها از جمله ایران هنوز از نسخه دهم استفاده می‌کنند.

صدور گواهی برای افراد فوت شده

۱- گواهی فوت

۲--جواز دفن

تفاوت گواهی فوت و جواز دفن

► **تعریف گواهی فوت :** تائید فوت فرد و عدم امکان بازگشت وی به حیات بوده و مجوزی برای دفن جسد نمی باشد.

► **تعریف جواز دفن :** برگه ای است که توسط پزشك براساس مقررات مربوطه تنظیم گردیده و به اعتبار آن دفن جسد مجاز می باشد.

گواهی فوت:

- ▶ تایید فوت فرد و عدم امکان بازگشت وی به حیات می‌باشد. اما مجوزی برای دفن جسد نیست. برعکس تصور عموم مردم صدور گواهی فوت نیز اهمیت ویژه‌ای دارد.
- ▶ به خصوص در مواردی که افراد به دلیل فرار از مجازات، تعقیب قانونی، پیگیری بدهکاران و موارد مشابه تمایل دارند، با وجود زنده بودن، گواهی فوت داشته باشند. علاوه بر این با توجه به **اهمیت زمان مرگ** در تخصیص ارث به فرد و در نتیجه آن، جا به جایی دارایی افراد در صورت فوت فرد یک لحظه زودتر یا دیرتر از یکی از بستگان، صدور گواهی فوت در **زمان دقیق**، اهمیت ویژه‌ای دارد.

▶ به طور مثال پدر و پسری که در تصادف آسیب دیده و به بیمارستان آورده می‌شوند، در صورت فوت پدر، فرزند از پدر ارث برده و بعد از مرگ وی، به فرزندانش منتقل می‌شود. در صورتی که پسر زودتر از پدر بمیرد، از پدر ارث نبرده، بلکه مقداری از دارایی وی نیز به پدر ارث رسیده و از طریق پدر به سایر وراث می‌رسد.

▶ بنابراین نه تنها لزوم **معاینه دقیق برای تایید مرگ** یک نفر ضرورت دارد. بلکه **تشخیص هویت** فرد برای صدور گواهی فوت و جواز دفن و در کنار آن‌ها تعیین **دقیق زمان مرگ** افراد به خصوص در مرگ‌های جمعی (تصادف، مسمومیت، بلایای طبیعی) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اگرچه صدور جواز دفن در موارد ذکر شده (تصادف، مسمومیت، بلایای طبیعی) با سازمان پزشکی قانونی است؛ ولی تایید مرگ، صدور گواهی فوت و تعیین زمان مرگ در بیشتر موارد به عهده پزشکان بالینی (بیمارستان یا مراکز درمانی) می‌باشد.

نکته بسیار مهم:

▶ در موارد مرگ همزمان اعضای یک خانواده بایستی به تقدم و تأخر مرگ (زمان مرگ) توجه ویژه‌ای شود.

مسئولیت پزشکی در مواجهه با مرگ

وقتی از پزشک درخواست می‌شود که یک جسد یک فرد را برای صدور جواز دفن یا تایید مرگ معاینه کند، وظیفه پزشک در **اولین قدم، معاینه متوفی و تایید مرگ** وی می‌باشد. تایید مرگ متوفی با از بین رفتن علائم حیاتی، شامل هوشیاری، ضربان قلب، فشار خون، تنفس و رفلکس‌های مغزی (رفلکس مردمک، قرنیه، گگ و گلابلا) تایید می‌شود.

در مراکز درمانی وجود دو خط صاف در نوار قلب به فاصله نیم ساعت از هم تایید کننده مرگ است. علاوه بر این موارد دیدن کبودی نعشی، جمود نعشی یا علائم فساد در جسد، تایید کننده مرگ می‌باشد.

► بعد از اطمینان از مرگ، **دومین قدم تشخیص هویت متوفی** است. تشخیص هویت باید با دقت و اطمینان صورت گرفته و صرفاً مشاهده کارت شناسایی یا اعلام بستگان دلیل بر تایید هویت فرد نمی‌باشد.

► بعد از تشخیص هویت متوفی **اعلام وقوع مرگ** به بستگان و ارائه گواهی فوت به آنها یا ثبت واقعه مرگ در پرونده بالینی متوفی (وقتی بیمار در بیمارستان بستری بوده) ضرورت دارد و **تعیین علت فوت** صورت می‌گیرد.

► بعد از طی این مراحل اگر تمامی شرایط زیر وجود داشته و ابهامی در مرگ متوفی وجود نداشته باشد؛ پزشک می‌تواند نسبت به صدور جواز دفن اقدام نماید.

► الف: متوفی شناس باشد، صدور جواز دفن افراد ناشناس بر عهده سازمان پزشکی قانونی است.

► ب: یکی از بستگان متوفی (بر اساس طبقات ارث) تقاضای صدور جواز دفن را از پزشک داشته باشد.

► ج: بر اساس اعلام بستگان متوفی، شکایتی از هیچ فردی، چه کادر درمانی یا افراد دیگر در حال حاضر مطرح نبوده و در آینده نیز مطرح نباشد.

► د: علت مرگ متوفی مشخص و جزو علل مرگ طبیعی بوده، مرگ شامل یکی از موارد نوزده گانه ارجاع جسد به پزشکی قانونی نباشد.

نکته

▶ تمامی موارد فوق شرط **لازم** برای صدور جواز دفن بوده و در نبود هر یک از شروط فوق، صدور جواز دفن بر عهده **سازمان پزشکی قانونی** بوده و پزشک با اطلاع این مورد به بستگان متوفی یا سوپروایزر بیمارستان (در مواردی که متوفی در بیمارستان فوت نموده است) زمینه ارسال متوفی به سازمان پزشکی قانونی جهت طی مراحل قانونی توسط خانواده یا بیمارستان را فراهم می‌کند.

فهرست مواردی که باید جهت صدور جواز دفن به سازمان پزشکی قانونی ارجاع گردند

۱. مرگ به دنبال اقدام به قتل.
۲. مرگ به دنبال اقدام به خودکشی.
۳. مرگ به دنبال هرگونه منازعه (اعم از درگیری فیزیکی و یا لفظی).
۴. مرگ به دنبال حوادث ترافیکی (به هر شکل و با هر فاصله زمانی از حادثه که مرگ رخ دهد).
۵. مرگ به دنبال مسمومیت (شیمیایی، دارویی، گازگرفتگی و ...).
۶. مرگ به دنبال سوء مصرف مواد (مخدر، روانگردان، توهم زا و ...).
۷. مرگ متعاقب برق گرفتگی، سوختگی، غرق شدگی، سرمازدگی، گرم‌زدگی، سقوط از ...
۸. مرگ ناشی از کار (حوادث شغلی، مواد آلاینده محیط کار و ...).
۹. مرگ در زندان یا بازداشتگاه.

- ۰۱. مرگ در مراکز اقامت جمعی مانند آسایشگاه، پرورشگاه، اردوگاه، پادگان، خوابگاه و ...
- ۱۱. مرگ ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی.
- ۲۱. مرگ مادر ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی در حین بارداری، حین زایمان یا متعاقب زایمان و یا سقط جنین.
- ۳۱. مرگ حین یا متعاقب ورزش .
- ۴۱. مرگ های ناگهانی، غیر منتظره و غیر قابل توجیه.
- ۵۱. هر مرگی که شکایت از کسی در آن وجود داشته باشد.
- ۶۱. هر نوع مرگ مشکوک و مرگ با علل ناشناخته.
- ۷۱. هر نوع مرگ افراد ناشناس و مجهول الهویه.
- ۸۱. هر نوع مرگی که احتمال جنحه یا جنایت در آن برود.
- ۹۱. مرگ ناشی از حوادث غیر مترقبه.

► در صورت شاکی بودن حتی یک نفر از اولیای دم، علی رغم تایید و عدم شکایت سایر بستگان، جسد باید حتما به پزشکی قانونی ارجاع شود.

سوالات شایع

۱. آیا برای اتباع بیگانه می‌توان جواز دفن صادر کرد؟

۲. آیا برای نوزادی که تازه به دنیا آمده و هنوز شناسنامه نگرفته است، می‌توان جواز دفن صادر کرد؟

۳. آیا برای پیرمرد هشتاد ساله که در یکی از روستاهای دور افتاده زندگی می‌کند و تا کنون اقدام به دریافت شناسنامه نکرده و هیچ مدرک شناسایی به همراه ندارد، می‌توان جواز دفن صادر کرد؟

۴. آیا برای جنازه‌ای که در بیمارستان فوت کرده ولی شناسنامه اش در شهرستان است و امکان دسترسی به آن وجود ندارد، می‌توان جواز دفن صادر کرد؟

۵. آیا برای موردی که قبل از رسیدن به بیمارستان فوت کرده، می‌توان جواز دفن صادر کرد؟

۶. آیا برای موردی که کمتر از ۲۴ ساعت در بیمارستان بستری بوده است، می‌توان جواز

پاسخ تمامی سوال‌های فوق اگر شرایط صدور جواز دفن:

" شناس بودن متوفی، طبیعی و مشخص بودن علت مرگ ، تقاضای صدور جواز دفن از طرف بستگان و مطرح نبود هیچ شکایتی از طرف آن‌ها، مشمول نبودن مرگ وی جزو موارد ارجاع جسد به سازمان پزشکی قانونی " مهیا باشد، **مثبت** است.

یعنی تمامی موارد فوق از جمله صدور جواز دفن برای اتباع بیگانه، افراد فاقد شناسنامه، افرادی که خارج از بیمارستان فوت نموده یا **در بیمارستان کمتر از ۲۴ ساعت بستری بوده و فوت نموده‌اند**، با موارد دیگر هیچ تفاوتی ندارد.

► تعیین علت مرگ می‌تواند با یکی از روش‌های زیر صورت بگیرد:

۱. تعیین علت تامه مرگ به صورت دقیق؛ که با کالبد گشایی، نمونه برداری، بررسی مدارک بالینی و اطلاعات تکمیلی و حواشی مرگ به دست می‌آید.

۲. تعیین علت مرگ بر اساس مدارک مدون؛ در موارد بستری و زمانی که اطلاعات از شرایط بیمار و وضعیت بالینی وجود دارد، صورت می‌گیرد. با مطالعه پرونده بالینی به طور دقیق، می‌توان در اغلب موارد به علت فوت دست یافت.

۳. تعیین علت فوت با استفاده از اطلاعات محدود یا ناقص؛ مدارک بستری قبلی، سوابق پزشکی ناقص و شرح حال از بستگان متوفی نیز می‌تواند به تعیین علت مرگ کمک نماید. مثلا در مواردی که علایم شامل تب، سرفه، تنگی نفس و بثورات پوستی است؛ احتمالا مرگ ناشی از یک **بیماری عفونی** می‌باشد.

یا فردی که بیست سال است **دیابت** دارد و از پنج سال قبل مشکلات قلبی پیدا کرده، با درد سینه و تنگی نفس فوت می‌کند؛ احتمالا سکته قلبی کرده است. در بسیاری از موارد صدور جواز دفن به این صورت انجام می‌شود.

تابلوی مرگ، علت مرگ و نحوه‌ی مرگ

► پزشکان، وکلا و مردم در اغلب موارد تفاوت‌های بین **علت** مرگ، **مکانیسم** مرگ و **نحوه** مرگ را درک نمی‌کنند. به زبان ساده: " علت مرگ هر نوع آسیب یا بیماری است که سبب ایجاد اختلالات فیزیولوژیکی در بدن شده که این اختلالات منجر به مرگ فرد می‌شود." بنابراین، اگرچه این موارد تفاوت‌های زیادی با هم دارند ولی همگی از علل مرگ هستند: " شلیک گلوله به سر، ورود چاقو به قفسه سینه، آدنوکارسینوم ریه و تنگی عروق کرونر."

تابلوی مرگ، علت مرگ و نحوه‌ی مرگ

► بر اساس تعریف سازمان جهانی بهداشت علت فوت عبارت است از همه بیماری‌ها، وضعیت‌های ناخوشی و آسیب‌هایی که خود منجر به مرگ شده‌اند و یا به وقوع آن کمک کرده‌اند.

► این تعریف حوادث، سوانح یا خشونت‌ها را نیز در بر می‌گیرد. به عبارتی دیگر، علت فوت عاملی است که پس از وقوع، بلافاصله یا با ایجاد زنجیره‌ای از تغییرات فیزیوپاتولوژیک، منجر به فوت می‌شود. روشن است که علت فوت در ابتدای این زنجیره قرار دارد و با حذف آن بقیه موارد رخ نخواهد داد.

هدف اصلی از ثبت علل مرگ در گواهی فوت، شناسایی علت زمینه‌ای مرگ است. در فرآیند تکمیل گواهی فوت، زنجیره علت مرگ تحت سه عنوان قابل بررسی است:

۱. علل یا علت پایانی یا مستقیم مرگ Terminal cause (Direct cause)

۲. علل یا علت بینابینی Intermediate cause

۳. علت زمینه‌ای یا آغازین یا اصلی مرگ Underlying or Primary Cause

علل یا علت پایانی یا مستقیم مرگ

Terminal cause (Direct cause)

۱. آخرین بیماری، صدمه یا عارضه‌ای که مستقیماً و بدون واسطه، موجب مرگ شده و حلقه آخر زنجیره منجر به مرگ را تشکیل می‌دهد.
  ۲. علت پایانی مرگ در اولین خط (الف) قسمت اول مربوط به علت مرگ در برگه گواهی فوت و جواز دفن ثبت می‌گردد.
- فاصله زمانی بین علت زمینه‌ای و علت مستقیم می‌تواند طولانی (سالها) یا کوتاه (چند ثانیه) باشد.

علل یا علت بینابینی Intermediate cause

▶ شامل بیماری، عارضه یا صدماتی است که بین علت پایانی و زمینه‌ای مرگ، در زنجیره علل مرگ قرار می‌گیرند.

علت زمینه‌ای، آغازین یا اصلی مرگ Underlying or Primary Cause

► بیماری، عارضه یا صدمه‌ای است که زنجیره رخدادهایی را که مستقیماً با مرگ در ارتباط بوده‌اند را آغاز کرده تا به علت نهایی مرگ رسیده است. از نظر زمانی و آسیب شناختی، نسبت به سایر علل تقدم دارد.

تابلو یا مکانیسم مرگ،

▶ اختلال فیزیولوژیکی است که از علت مرگ ناشی شده و منجر به مرگ میشود. تابلوی مرگ برای تعیین علت مرگ کمک کننده است، ولی لزوماً نشان دهنده علت و نحوه ی فوت نیست. برای نمونه می توان از خونریزی، عفونت منتشر داخلی، کم آبی بدن (هایپو و ولومی-دهیدریشن)، تب، DIC، ARDS، آریتمی قلبی، اختلال تنفسی و نارسایی قلبی به عنوان تابلوی های مرگ نام برد.

تابلو یا مکانیسم مرگ،

یک مکانیسم مرگ میتواند با علل مرگ مختلف ایجاد شده یا برعکس، یک علت مرگ به مکانیسم‌های مختلف مرگ منجر شود.

برای مثال یک فرد با تابلوی خونریزی وسیع فوت می‌کند که می‌تواند ناشی از زخم گلوله یا چاقو یا تومور بدخیمی باشد که به یک رگ خونی راه پیدا کرده است.

مثال دیگر هیپوولمی می‌تواند در اثر خونریزی، اسهال یا فعالیت شدید ایجاد شود. برعکس آن هم برای یک علت مرگ قابل تصور است. مثلاً زخم گلوله می‌تواند با تابلوی مرگ خونریزی یا عفونت شکمی (پریتونیت) سبب مرگ شخصی شود.

علت فوت هر چه باشد معمولاً "فرد در حضور حداقل یکی از این موارد فیزیوپاتولوژیک فوت می‌کند. **ذکر تابلوی فوت مانند هیپوولمی به تنهایی به عنوان علت فوت از اشتباهات فاحش و شایع می‌باشد.**

در قسمت علت فوت برگه جواز دفن دو قسمت وجود دارد:

- ▶ قسمت اول: که می‌تواند شامل چهار زنجیره الف تا د باشد و حالاتی که مستقیماً به مرگ منجر می‌شوند را در بر می‌گیرد. این قسمت پاتولوژیک اصلی علت مرگ بوده و عاملی است که برای تعیین علت مرگ بکار می‌رود.
- ▶ قسمت دوم: سایر موارد همراه که در مرگ دخیل هستند ولی با قسمت اول غیر مرتبط می‌باشند. این قسمت در بیماران مسن یا بیماران با نارسایی چند ارگانی بیشتر کاربرد دارد.

توجه : علائم بیماری و یا حالات نشانگان فوت همانند ایست قلبی، ایست تنفسی و .... نباید نوشته شوند

۲۲- علل فوت

کد ICD-10

قسمت اول: رنجیره وقایع، بیماری ها، صدمات و یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده اند

--	--	--

(الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است: .....

--	--	--

(ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است: .....

--	--	--

(ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است: .....

--	--	--

(د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است: .....

--	--	--

قسمت دوم: سایر وضعیت هایی که در وقوع مرگ موثر بوده اند، اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده اند:

--	--	--

(ه) .....

--	--	--

(و) .....

کدهای ICD-10 توسط کدگذار ثبت می شوند

فاصله زمانی تقریبی وضعیت تا مرگ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

علل فوت

▶ جهت درج علت فوت می‌توان از تابلو فوت شروع کرد (درج در بند الف یا الف و ب)
و سپس عامل ایجاد کننده آن را ذکر نمود (درج در بند ب یا ب و ج) بعد از آن علت
نهایی که باعث بقیه موارد شده است. (درج در بند د) تکمیل شود.

▶ در مواردی ممکن است علت فوت محدود به بند الف و ب و حتی تنها محدود به بند
الف گردد. در صورتیکه علت فوت محدود به بند الف و ب شود، مورد ذکر شده در بند
ب علت نهایی فوت خواهد بود.

چند نکته:

- ۱- در گواهی فوت باید بین علل ذکر شده بر اساس تقدم و تاخر زمانی یک توالی صحیح وجود داشته باشد. و وضعیت ثبت شده در هر خط بتواند علت ایجاد کننده خط بالاتر باشد. از همه مهمتر علت زمینه‌ای مرگ (آخرین خط) بتواند آغازگر و دلیل ایجاد سایر وضعیت‌های بالاتر باشد.
- ۲- در هر خط گواهی فوت (به خصوص در خط اول و آخر) باید یک وضعیت ثبت شود.
- ۳- در گواهی فوت نباید علائم و نشانه‌های بیماری ثبت گردد.
- ۴- در گواهی فوت نباید از علائم اختصاری پزشکی استفاده شود و باید علت فوت به زبان فارسی نوشته شود.

Manner of death

نحوه فوت

- ▶ چگونگی وقوع مرگ را نحوه مرگ می‌گویند.
- ▶ چه چیزی باعث شده است که علت مرگ حادث شود.
- ▶ عموماً نحوه فوت به یکی از پنج دسته: "مرگ‌های طبیعی، دیگرکشی، خودکشی، سوانح و تصادفات و نامشخص" مربوط می‌شود. نویسندگان کتاب دیمایو گروه دیگری را تحت عنوان "طبقه بندی نشده" مورد استفاده قرار می‌دهند.
- ▶ همانطور که یک تابلوی مرگ از علل مرگ‌های مختلف حادث می‌شود و یک علت مرگ با تابلوهای مرگ متفاوت دیده می‌شود؛ یک علت مرگ می‌تواند با **نحوه مرگ‌های** متفاوت به وجود آید. برای مثال یک فرد می‌تواند به دلیل خونریزی شدید (تابلوی مرگ) که ناشی از زخم گلوله در سینه (علت مرگ) است بمیرد. این مرگ می‌تواند ناشی از شلیک عمدی به خود (خودکشی) شلیک فرد دیگر (دیگرکشی) شلیک خود به خودی اسلحه بعد از افتادن به زمین (حادثه) و یا با توجه به

Manner of death

نحوه فوت

بدیهی است پزشکان در خارج سازمان پزشکی قانونی، فقط و فقط برای مرگ‌های طبیعی اجازه صدور جواز دفن دارند. حوادث، خودکشی، دیگر کشی‌ها موارد نامشخص یا مرگ‌هایی که در این طبقه بندی‌ها قرار نمی‌گیرند، جزء مواردی است که باید به پزشکی قانونی ارجاع شود.

کلام آخر

قوانین صدور گواهی: با عنایت به اهمیت امر خطیر گواهی نویسی، خصوصاً "گواهی فوت و جواز دفن" هرگونه صدور گواهی خلاف واقع می‌تواند علاوه بر مجازات‌های کیفری مقرر در قانون (حبس، جزای نقدی)، محکومیت‌های انتظامی صادره توسط سازمان نظام پزشکی را نیز برای پزشک صادر کننده گواهی در برداشته باشد. حتی در مواردی پنهان کردن جنایت و مشارکت در قتل، می‌تواند از اتهامات صادره باشد.

با تشکر از صبوری همکاران